

Univerzita Palackého v Olomouci

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

Sociální pedagogika

Tereza Kvapilová

**Rodina a vrstevníci jako faktory ovlivňující
užívání drog u žáků závěrečných ročníků
základních škol ve Šternberku**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Pospíšil, Ph.D.

2012

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškeré zdroje, ze kterých jsem při psaní práce čerpala.

.....
Podpis studentky

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především vedoucímu bakalářské práce PhDr. Jiřímu Pospíšilovi, Ph.D., který mi ochotně pomáhal řešit veškeré odborné problémy této práce. Poděkování také patří třem základním školám ve Šternberku za velmi vstřícné jednání a poskytnutí možnosti provést výzkum na jejich škole. Tyto školy jsou: Základní škola Svatoplukova 7, Šternberk, Základní škola Dr. Hrubého 2, Šternberk a Základní škola nám. Svobody 3, Šternberk.

Obsah

1. Úvod	6
2. Vznik drogového problému	7
2.1 Co jsou drogy?	7
2.2 Závislost	8
2.3 Tabák	9
2.4 Kofein	10
2.5 Drogy se sedativními účinky	11
2.5.1 Alkohol	11
2.6 Drogy s povzbuzujícími účinky	12
2.6.1 Amfetaminy	12
2.6.2 Kokain	13
2.7 Halucinogeny	13
2.8 Konopí – Hašiš	15
2.9 Narkotické látky	16
2.9.1 Heroin	16
2.10 Drogy a mládež	17
3. Vliv rodiny a vrstevnických skupin na rozvoj dítěte	19
3.1 Funkce rodiny	19
3.2 Výchova dítěte	20
3.3 Styly rodičovské výchovy	21
3.4 Vliv vrstevníků na dítě	22
3.5 Funkce party	23
3.6 Sebevědomí dítěte	24
3.7 Vliv školy na dítě	25
4. Praktická část – výzkum	27
4.1 Cíl výzkumu	27
4.2 Metodologie výzkumu a stanovení hypotéz	27
4.3 Primární analýza získaných dat	28
4.4 Ověřování hypotéz	35

4.4.1 Kouření mladistvých a jejich rodičů	36
4.4.2 Užívání drog dětmi	37
4.4.3 Kouření marihuany dětmi a jejich kamarády	38
4.4.4 Užívání drog dětmi a jejich rodiči.....	39
4.4.5 Užívání drog dětmi a jejich kamarády.....	40
5. Diskuze	41
6. Závěr.....	43
Bibliografie	44
Seznam grafů:.....	45
Seznam tabulek:.....	45
Seznam příloh:.....	46

1. Úvod

V této bakalářské práci se budu zabývat výzkumem žáků devátých tříd základní školy ve Šternberku a jejich zkušenostmi s drogami. Také budu zjišťovat užívání návykových látek u rodičů a možnou souvislost s ovlivněním užíváním drog u dětí. Cílem této práce bude zjistit, zdali užívání drog dětmi má za následek rodina či vrstevníci.

Předpokládám, že dítě bude spíše tíhnout k užívání drog díky výchově rodičům, avšak může k užívání drog přispět i parta či vrstevníci dítěte? Odpověď na tuto otázku získám pomocí výzkumu, který jsem provedla.

V první části této práce se zabývám teorií a to konkrétně vysvětlením pojmů droga, závislost, měkké a tvrdé drogy. Některé vybrané drogy popisují podrobněji.

Druhá část této práce je také teoretická a je věnovaná rodině. Budu hledat souvislosti mezi výchovou dítěte, vlivem vrstevníku a party a školou, jako faktory, které mohou ovlivnit vznik drogové závislosti u dětí.

A třetí, nejpodstatnější a nejdůležitější, část praktická. Neboli výzkum, který mi objasní, zdali vznik drogové situace dětí je ovlivněn rodinou či vrstevníky.

Tento výzkum jsem prováděla na třech základních školách ve městě Šternberk. Pro žáky devátých tříd jsem si připravila dva druhy dotazníků. První z nich vyplňovali žáci přímo ve škole a druhý odnesli domů rodičům, kteří je poté dobrovolně vyplnili. Dotazníky byli pod kódem, aby nedošlo k záměně páru dvou dotazníků, žák – rodič. Dotazník obsahoval uzavřené otázky neboli otázky s nabídnutými odpověďmi.

Při zpracování odpovědí v dotazníku jsem použila kódy, abych mohla s daty pracovat. Pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku jsem získala výpočet, který mi pomohl určit, která ze stanovených hypotéz je pravdivá a která ne.

2. Vznik drogového problému

Pravidlem trhu je, že poptávka s nabídkou spolu úzce souvisí. Poptávka po drogách stoupá, protože lidé je chtějí užívat a výrobcům se daří vyhovět jejich chutím. Také proto, že lidé berou drogy rádi, mnozí se nedají přesvědčit o faktu, že jsou drogy škodlivé. Obzvláště mladí lidé, kteří drogu zkoušejí poprvé, může být braní drog neobyčejný, vzrušující zážitek spojující vrstevníky proti dospělému světu.

Je spojitost mezi chudobou a užíváním drog? Drogy berou jak chudí tak bohatí, ale je skutečností, že mezi chudými je zneužívání a závislost mnohem běžnější.

Lákavost heroinu u mladých lidí začíná tím, že vyjdou školu a zjistí, že nemají co dělat. Zjistí, že zůstat ráno v posteli se dá jen určitou dobu, dívat se na televizi se dá taky jen určitou dobu, tím se dostanou do velké deprese. Stačí, když jim někdo nabídne něco nového, oni řeknou ne, je to návykové anebo jednou bych snad mohl...Najednou zjistí, že po dobu co jsou v rauši, nějakých pět až šest hodin, je svět takový jaký ho chtějí mít. A pak vystřízlivějí a čelí znovu realitě. Můžou uplynout týdny i měsíce a znovu přijde deprese. Říkají si:¹ „Vezmu si jenom trošku heroinu, abych to překonal. A takhle to pokračuje a oni se čím dál tím víc přibližují každodennímu užívání.“²

2.1 Co jsou drogy?

„Jednoduchá léčivá látka, organická nebo anorganická, užívaná samostatně, nebo jako přísada.“³ Obvykle je droga popisována jako chemická látka, jejíž účinky působí na vaše tělo. Může změnit náladu, chování, vnímání. Drogy mají všechny možné tvary, formy i barvy. Můžeme se i v běžném životě setkat se spoustou drog jako jsou paralen, kapky proti kašli, káva, čaj. Ale zásadní rozdíl mezi těmito drogami a např. heroinem nebo kokainem

¹ Srov. TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích*. Praha: I.Železný, 2000. 462 s. ISBN 80-237-3606X – Vznik drogového problému, s. 10-1.

² TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích*. Praha: I.Železný, 2000. 462 s. ISBN 80-237-3606X – Vznik drogového problému, s. 10-11.

³ GANERI, Anita. *Drogy: od extáze k agonii*. Praha: AMULET, 2001. 144 s. ISBN 80-86299-70-8 – Drogy, jejich užívání a zneužívání, s. 5-7.

je ten, že paralen i kofein v kávě jsou drogy legální, což znamená, že jejich užitím neporušujete zákon. Užitím některých legálních drog ve správné a rozumné míře může být prospěšný. Léky zmírňují bolest, dokonce zachraňují životy. Držení a užívání drog jako je heroin, kokain, pervitin je protizákonné a jejich účinky mohou být ničující, dokonce i smrtelné. Užíváním drog riskujete, že se na látkách v nich obsažených stanete závislími a že bez nich nebudete moci normálně fungovat.

Měkké drogy

- Často užívány z „rekrečních důvodů“, jsou psychicky návykové a mohou mít dlouhodobé účinky, které jsou doprovázeny silnými odvykacími příznaky.

Tvrdé drogy

- Jsou velmi silně návykové, nebezpečné a tělu škodlivé drogy. Přerušování užívání těchto drog doprovází silné abstinенční příznaky.⁴

2.2 Závislost

„Závislost vzniká na základě uskupení behaviorálních, kognitivních a fyziologických faktorů, které se vytvoří po opakovaném užití psychoaktivní látky. Syndrom závislosti může vzniknout ve spojitosti se specifickou látkou (tabák, alkohol, káva) nebo skupinou látek (opioidy) nebo v souvislosti se skupinou farmakologicky psychoaktivních látek“⁵ psychoaktivní látky se mohou užívat různou formou, experimentálně, rekreačně nebo symptomaticky jako samoléčba pro zmírnění obtíží, jak tělesných tak psychických, anebo trvale.

Syndrom závislosti se projevuje silnou touhou užití látky, zvyšující se toleranci k droze, změna zájmů, kterou ovlivňuje obstarávání si finančních prostředků na drogu, poruchy fyziologických funkcí organismu a psychických změn, díky nástupu abstinенčních

⁴ Srov. GANERÍ, Anita. *Drogy: od extáze k agonii*. Praha: AMULET, 2001. 144 s. ISBN 80-86299-70-8 – Drogy, jejich užívání a zneužívání, s. 5-8.

⁵ VYKOPALOVÁ, Hana. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. 154 s. ISBN 80-244-0337-4 – Závislosti, s. 59.

příznaků, neovládání se při užívání drogy ve smyslu zvýšení dávek a četnosti užívání drogy a pokračování v užívání drogy i přes znalost jejich následků.⁶

2.3 Tabák

Tabák vzniká z usušených listů rostliny rodu *Nicotiana*. Kouř, vdechující se do plic obsahuje tisíce různých chemických sloučenin ve formě plynů nebo tuhých částic. Tuhé částice obsahují nikotin, benzen a dehet. Plynná složka obsahuje oxid uhelnatý, čpavek a formaldehyd. Z tisíce těchto chemických látek bylo rozpoznáno na šedesát karcinogenů – látek schopných vyvolat některý druh rakoviny.

Dehet – Tmavá, melasovitá hmota, tvoří se během chladnutí a kondenzace kouře. Je nositelkou chutě a vůně, je to rakovinotvorná látka.

Nikotin – „Čistý nikotin je jeden z nejtoxičtějších známých jedů. Pouhými několika kapkami na jazyk může usmrtit člověka během pár minut.“⁷ Působí jako mírný stimulant, mírně zvyšuje srdeční tep a krevní tlak.

Oxid uhelnatý – Je důsledkem spalování během kouření. Množství v cigaretě závisí na tom, jak pevně je cigareta zabalená a na druhu papíru. Jeho účinek se snížit schopnost krve přenášet kyslík.

„Zdá se obecně, že k prevenci užívání drog a alkoholu je především nutná prevence kouření, protože kouření, a já bych řekl i pivo, uvádějí mladé lidi do drogového světa, jsou to startovací drogy. Tvrzení, že dospívající mládež, která nikdy nezačala kouřit, zřídka užívá jiné drogy, se blíží k pravdě.“⁸

„Ale pokud si dáte cigaretu a zachutná vám, je pravděpodobné, že si dáte další a další. Velmi brzo zjistíte, že toužíte po cigaretách stále častěji a častěji, a dlouho bez nich

⁶ Srov. VYKOPALOVÁ, Hana. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. 154 s. ISBN 80-244-0337-4 – Závislosti, s. 59.

⁷ TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích*. Praha: I.Železný, 2000. 462 s. ISBN 80-237-3606X – Tabák, s. 344.

⁸ GOODYER, Paula. *Drogy a teenageři*. Praha:2001. 162 s. ISBN 80-86421-44-9 – Alkohol: legální a ne vždy bezpečný, s. 25.

nevydržíte. To proto, že nikotin obsažený v tabáku je jednou z nejnávykovějších drog. Je dokonce návykovější než heroin.“⁹

Kouření může způsobit mnoho závažných onemocnění jako rakovina plic, bronchitida – chronické ucívání plic, onemocnění srdce – angina pectoris, infarkt myokardu; cévní onemocnění, ale také žaludeční a žlučnickové vředy.

Pasivní kouření – nedobrovolné vdechování cigaretového kouře jiných lidí

Jsou ohroženi nejen dospělí, ale i děti. Tam, kde kouří oba rodiče, dostává dítě do plic ročně 60 – 150 cigaret. U dospělých vystaveným pasivnímu kouření se zvyšuje onemocnění rakoviny plic o 10 – 30 procent.¹⁰

2.4 Kofein

Kofein je bílý krystalický prášek. V téhle čisté podobě se vyskytuje zřídka. Je chemicky stálý a není často viditelný v ostatních ingrediencích. „*Stejně jako ostatní xantiny je všude, a přitom ho stěží registrujeme. Dokonce si neuvědomujeme, že spotřeba xantinů patří mezi užívání drog.*“ „*Ale náš xantiny prosycený svět trpí klinicky definovanými symptomy otravy xantiny – předráždění, úzkost, vzrušení, abnormálně zvýšená citlivost...*“¹¹ Xantiny mohou být obsaženy v kávě, čaji, čokoládě, kakau, nealkoholických nápojích a maté.

Práškový kofein má povzbuzující účinky podobný kokainu a amfetaminu. Bojuje proti ospalosti a únavě, povzbuzuje psychický i fyzický výkon. Větší dávka ovlivňuje mozek a míchu, ztrácí se koordinace a vzniká nervozita a úzkost. Ovlivňuje spánek. Urychluje trávení. Může způsobit zrychlení srdečního tepu, zvýšení krevního tlaku, potřebu močení, rozšíření cév v mozku, zrychlení dechu.¹²

⁹ GANERI, Anita. *Drogy: od extáze k agonii*. Praha: AMULET, 2001. 144 s. ISBN 80-86299-70-8 – Drogy, jejich užívání a zneužívání, s. 100.

¹⁰ Srov. TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích*. Praha: I.Železný, 2000. 462 s. ISBN 80-237-3606X – Tabák, s. 339-346.

¹¹ TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích*. Praha: I.Železný, 2000. 462 s. ISBN 80-237-3606X – Kofein, s. 198.

¹² Srov. tamtéž

„Z psychických obtíží a následků můžeme jmenovat podráždění, neklid a nespavost. Téměř nikdy však nedochází k hlubšímu psychickému postižení.“¹³

Drogy můžeme dělit podle účinků:

2.5 Drogy se sedativními účinky

2.5.1 Alkohol

Je to nápoj, který je směsí ochucené vody a lihu. Alkohol má schopnost uvolnit a potlačit zábrany, dodat dobrou náladu. Je často považován za životabudič, ale fyziologicky je jeho účinek v oslabení centrální nervové soustavy. Již po prvním napití dojde ke zhoršení tělesného a duševního výkonu, zvyšující dávkou jsou tyto funkce více otupovány. Přestává fungovat paměť, smysli i soustředění. Posléze přijde smrt. Je to otupující, ohlupující látka, která nepřináší nový způsob myšlení a jednání, může přinést veselí, ale i agresivitu.

Stupeň opilosti závisí na výši alkoholu v krvi. Střízlivost se vrátí, až když se všechen alkohol rozloží. Alkohol je silné diuretikum, což způsobuje dehydrataci, má také účinek rozšiřovat povrchové cévy, jež vede ke snížení tělesné teploty.¹⁴ *„Alkohol je depresivum, a proto zpomaluje mozkové funkce a odstraňuje některé zábrany. Z tohoto důvodu dělají opilí lidé často věci, které by normálně nikdy nedělali. Je nebezpečný pro řidiče, protože ovlivňuje schopnost koordinace a rychlosti reakcí.“¹⁵*

Alkohol ovlivňuje psychiku, jeho užíváním se pěstuje tolerance na určitou dávku, kterou uživatel po čase začne zvyšovat, čímž posiluje závislost a oslabuje mysl i tělo.

Dlouhodobé intenzivní pití může způsobit různá onemocnění srdce a jater, ale i úmrtí na demenci, předávkování, rakoviny, sebevraždy a dopravní nehody.¹⁶

¹³ RIESEL, Petr. *Lesk a bída drog*. Olomouc: Votobia, 1999. 82 s. ISBN 80-7198-348-9 – Nealkoholové drogy, s. 32.

¹⁴ Srov. TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích*. Praha: I.Železný, 2000. 462 s. ISBN 80-237-3606X – Alkohol, s. 26 - 31.

¹⁵ GOODYER, Paula. *Drogy a teenageři*. Praha:2001. 162 s. ISBN 80-86421-44-9 – Alkohol: legální a ne vždy bezpečný, s.102.

¹⁶ Srov. TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích*. Praha: I.Železný, 2000. 462 s. ISBN 80-237-3606X – Alkohol, s-33-36.

2.6 Drogy s povzbuzujícími účinky

2.6.1 Amfetaminy

Amfetamin je chemická sloučenina, působící na centrální nervovou soustavu jako stimulant. Zvyšuje aktivitu nervové soustavy, zostřuje vnímavost okolního světa. Je to povzbuzující látka, která umožňuje člověku maximální využití energie lidského těla. Následkem je celkové vyčerpání a deprese.

Na ulici ho můžeme najít pod názvy speed (rychlost) nebo whizz (hvizd).

Sulfát amfetaminu – špinavě bílý nebo narůžovělý prášek, je vždy zředěný. Je tvořen z benzylmethylketon, neředěné kyseliny mravenčí a rozpouštědlo, jako třeba éter.

Led – Ice – bílý prášek, který se dá šňupat, kouřit nebo jíst. V injekčním podání nabízí počáteční nájezd. Je to směs methylamfetaminu vařená z efedrinu a slabších stimulantů.

Čat – Khat – zelený listnatý keř *Catha edulis*. Má aktivní složku cathinon, která je považována za přírodní amfetamin. Listy této rostliny se žvýkají a mají stejnou euforii jako amfetamin.

Ústním podáním začne droga působit za 15 až 30 minut, její účinky trvají přibližně šest hodin. Nástup začíná lechtáním ve střevech, skřípáním zubů, zatínáním čelisti. Posiluje mysl, nastupuje pocit hrdosti, jistoty. Libido se může zvyšovat. Potlačuje chuť k jídlu, časté močení. Po odeznění účinku nastupuje nezvladatelná únava a vyčerpání.

Dlouhodobé užívání této drogy může způsobit chronickou nespavost, výbuchy špatné nálady, trvalé znepokojení, podvýživu, zaviněnou potlačováním chuti k jídlu. V horších případech může jít i o poškození mozkových nervů a cév, zvýšeném krevním tlaku, arytmií, ale i mrtvici. Obzvlášť silné šňupání může poškodit oční cévky, může dojít ke krvácení v sítnici, dokonce i ke ztrátě zraku.

2.6.2 Kokain

Kokain je stimulační droga, která působí krátkodobě jako anestetikum na celou nervovou soustavu. Zdrojem koky je rostlina *Erythroxylum coca*. Kokain je obsažen v dužnatých listech této rostliny. Bílý krystalický prášek, bez zápachu, hořké chuti.

Crack – synteticky vyrobený kokain, je nerozpustný ve vodě, proto jej nelze šňupat nebo aplikovat injekčně bez dalšího zpracování. Kouří se z dýmek, smíchaný s tabákem nebo konopím.

Po užití kokainu se účinek dostaví do tří minut a trvá 15-40 minut. U cracku přichází účinek okamžitě a odezní asi po dvaceti minutách. Nastupuje pocit sebevědomí a síly – mentální, fyzické i sexuální. Snižuje chuť k jídlu a únavu. Tato droga je často užívána v tzv. jízdách, to znamená opakovaným užitím drogy. To však může způsobit toxickou psychózu, která se projevuje paranoiou, chaosem, hypervnímovostí a pocitem, že se pod kůži zavrtávají brouci.¹⁷

Tato droga může způsobit – „úzkost a skleslost (deprese), která často vede až k sebevraždě, poruchy vnímání, jež mohou přetrvávat a vést k předčasnému oslabení intelektových schopností. Duševní porucha se může projevit i pocitem pronásledování, který vede k násilnému chování. Jde o jednu z nejnávykovějších a nejomamnějších drog.“¹⁸

2.7 Halucinogeny

Tato skupina má 179 členů. Tyto látky vyvolávají psychotické stavy, jako jsou vizuální a sluchové představy, vnoření se do vlastních myšlenek a citů, změny emocionality, od euforie až k depresi.

LSD – diethylamid kyseliny lysergové, připravuje se z námelu, výtrusu paličkovice nachové, která cizopasí na žitě a jiných obilovinách. Důležitým faktorem pro uživatele je především množství látky, ale také vytvoření si pohodového prostředí bez rušivých

¹⁷ Srov. TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích*. Praha: I.Železný, 2000. 462 s. ISBN 80-237-3606X – Amfetaminy, s. 52.

¹⁸ RIESEL, Petr. *Lesk a bída drog*. Olomouc: Votobia, 1999. 82 s. ISBN 80-7198-348-9 – Nealkoholové drogy, s. 31.

elementů. Klíčovým faktorem je potom psychický stav uživatele.¹⁹ Účinek nastoupí asi za čtyřicet minut a může trvat až dvě hodiny. Nástup drogy začíná stavem vzrušení, neklidu. Vnější svět začíná být cizí, začne se měnit, křivit a překrucovat. Vlastní tělo může připadat podivné. Zvukové vjemy se začnou měnit a zkreslovat. Čas může ubíhat rychle. Uživatel se může téměř nepohybovat, může propadnout úzkostnému strachu. Může následovat hlubší sebereflexe. Droga může zanechat následky na psychice člověka. Mentální a emocionální nevyrovnanost, deprese, ztráta sebedůvěry, paranoia a návraty halucinogenních stavů.

Halucinogenní houby – houby, které mohou vyvolat halucinace. Dělíme je do dvou skupin, první skupina obsahuje látku psilocybin a o 50% účinnější psilocin, druhá skupina hub Amanita obsahuje kyselinu ibotovou a její derivát muscimol. Obsah drogy v houbách se dá odhadnout, ale protože houby mohou být různě velké, může se obsah drogy v každé houbě lišit. Záleží také na tělesné váze a obsahu žaludku uživatele. Účinek se umocní při kombinaci s alkoholem. Droga má podobné účinky jako LSD, ale nejsou tak silné a chaotické. Psychický účinek není tak drastický jako LSD, jde spíše o uklidňující euforii. Účinek nastupuje po 30 minutách, nejsilnější je v době za tři až čtyři hodiny po užití, pak se postupně vytrácí a následuje spánek. Houba způsobuje žaludeční nevolnost, zvracení a jiné nepříjemné vedlejší účinky.

Extáze – její chemický vzorec je 3,4methylenedioxyamfetamin nebo MDMA. Účinek přichází za dvaceti až šedesáti minut. Droga působí čtyři až pět hodin. Vyvolává radostnou a mystickou náladu, zvyšuje vnímavost, jak hmatovou tak estetickou. Odstraňuje zábrany a nepřátelství. Droga umožní vytrvalé tancování a pocit sounáležitosti ducha i těla. „*Extáze má hodně co do činění s chemickými pochody mozku. Závratně zvyšuje hladinu dvou chemických látek. Jedna z nich je serotonin, chemická látka způsobující změny nálady a navozující pocit vnitřní pohody. Druhá je dopamin, která také ovlivňuje náladu a navíc ještě kontrolu svalů. Může také vyvolat pocit závratí, paranoie a strachu, drkotání zubů, sucho v ústech, ztuhlé čelisti, bušení srdce, zimnici, a co je nejnebezpečnější – neschopnost*

¹⁹ Srov. TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích*. Praha: I.Železný, 2000. 462 s. ISBN 80-237-3606X – Halucinogeny, s. 91-100.

rozpoznat tělesné signály upozorňující na to, že se potřebujete napít, zchladit se a odpočinout si.²⁰ Nejnebezpečnější je na extázi velké riziko přehřátí organismu.

Na druhý den se může objevit deprese, způsobená vypumpováním serotoninu předcházející den, nespavost, únava a snížená schopnost koncentrace.²¹

2.8 Konopí – Hašiš

Souhrnný název pro skupinu intrikujících produktů, které pocházejí ze zeleného keře rostliny s pilovitými listy a štíhlými stvoly. Rostlina může dorůst výšky od jednoho do šesti metrů. Samčí rostliny produkují pevná vlákna, ze kterých mohou vzniknout konopné oděvy a lana. Samičí rostliny produkují lepkavě aromatickou pryskyřici, kvetoucí na vrcholu rostliny. Účinná látka obsažená v konopí je THC.

Hašiš se může do těla dostat různými způsoby, je možné ho jíst nebo pít v čaji, nejúčinnější je však, když se kouří. Kouřit se dá ve smotku cigarety společně s tabákem, nebo v dýmkách a taky ve vodních dýmkách, které ochlazují a zjemňují dým. Také lze kouř nachytat do láhve a po velkých doušcích ho sát do plic. Kouř se vdechuje hluboko do plic a tam se několik sekund zadržuje.

Konopí vyvolává střídání emocí, více než halucinogeny. Nezpůsobují však velké psychické výbuch jako LSD. Mění vnímání, cítění. Přicházejí pocity osvobození od zábran, snění, ostřejší vnímání zvuků, barev a tvarů. Přichází pocit euforie. Intenzita pocitů závisí na kvalitě konopí, hašiš je více umrtvující než marihuana.

Kouř z konopí je škodlivější než kouř z cigaret, může vzniknout bronchitida a rakovina plic. Hrozí poškození paměti, smyslu pro čas, schopnost reakce, motorická koordinace. Dlouhodobější užívání drogy může mít za následek tzv. „žití v mlze“, což znamená, že droga zamlžuje ostré vnímání reality. Máte tendenci začít plno věcí, ale žádnou nedokončit.²² „*Poruchy v citové oblasti, dochází k depresi, vyskytují se poruchy paměti,*

²⁰ GOODYER, Paula. *Drogy a teenageři*. Praha:2001. 162 s. ISBN 80-86421-44-9 – Extáze a taneční party, s. 88-89.

²¹ Srov. Tamtéž

²² Srov. TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích*. Praha: I.Železný, 2000. 462 s. ISBN 80-237-3606X – Konopí – Hašiš, s. 253 – 265.

*jednání a pozornosti, dochází k odcizení a také k provokaci latentních duševních poruch, které připomínají rozštěp osobnosti – schizofrenii, jindy je to nespavost, zmatenost, střídají se stavy dobré nálady a plačtivosti, časté jsou sebepoškozování a sebevraždy, agrese zaměřené mimo vlastní osobnost. Mnohdy dochází k snížení imunity (obrana proti infekci) a k poruchám endokrinních funkcí (hormonální činnost)-,*²³

2.9 Narkotické látky

2.9.1 Heroin

Heroin, společně s morfinem a kodeinem patří do skupiny tlumivých látek, tzv. opiátů.

²⁴Všechny opiáty se vyrábějí z máku setého. Heroin se může šňupat, kouřit, píchat pod kůži, také se může podávat nitrožilně anebo orálně.

Při všech užití jsou účinky téměř stejné, ale při aplikaci jehlou se dostaví při aplikaci a těsně po ní zvláštní účinek tzv. „rusch“ – rauš, vyvrcholení. Účinek po aplikaci jehlou se dostaví za několik vteřin, jiným způsobem asi za minutu. Droga začíná účinkovat pocitem tepla v břiše, které se postupně dostává do celého těla, vyvolává pocit celkového zklidnění, snových představ a vlastního sebeuvědomění. Narkotické účinky způsobují, že narkoman necítí bolest, všechny starosti světa ustoupí do pozadí a nastává pocit spokojenosti. Může se dostavit zvracení, nadměrné pocení, svědění kůže, rýma, nadměrné močení, zácpa, snížení frekvence dýchání a srdečního tepu a snížení tělesné teploty. I přes tyto tělesné změny zůstává mozek, při menších dávkách, čistý a funkční.

Morfin – opiát utišující bolest, má však nežádoucí účinky, které jsou nevolnost a zvracení

Kodein – používá se k tlumení kašle a mírnější bolesti. Můžeme se s ním setkat ve formě tablet, sirupů či ampulí. Je součástí prodejných směsí s aspirinem či efedrinem.²⁵

²³ RIESEL, Petr. *Lesk a bída drog*. Olomouc: Votobia, 1999. 82 s. ISBN 80-7198-348-9 – Nealkoholové drogy, s. 31.

²⁴ Srov. HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9 – Drogy a jejich účinky, s. 20.

²⁵ Srov. v TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích*. Praha: I.Železný, 2000. 462 s. ISBN 80-237-3606X – Heroin, s. 130.

„Odpovědí na otázku, co je příčinou předávkování, je, že heroin, který běžně dostanete na ulici, je velmi silný. Více než padesát procent případů předávkování je důsledkem užívání heroínu v kombinaci s alkoholem nebo psychotropními léky. Všechny tři látky totiž zpomalují dýchání. Mozek zapomene dýchat a dojde k úmrtí.“²⁶ Při půjčování jehel hrozí riziko infekce HIV nebo žloutenky typu B nebo C. Heroin může způsobit i další vážně zdravotní onemocnění. „Žaludeční a dvanácterníkové vředy, poškození jater z drogy samotné a z infekcí při hromadné aplikaci heroínu z injekčních stříkaček a nedostatku sterilních jehel, záněty nervů, poruchy menstruačního cyklu, infekční postižení kloubů, kostní dřeně, záněty žil a trombózy, abscesy z vpichu v podkoží.“²⁷

2.10 Drogy a mládež

Proč mladí lidé užívají drogy? Je to zvědavostí, vlivem reklamy a módy nebo snad širokou nabídkou a dostupností drog? Důvodem zneužívání drog jsou mnohovrstevnatější. „Z klinické zkušenosti je možno odvodit, že drogám se ubrání asi ty děti a mladiství, kteří alespoň rámcově vnímají, oceňují a přijímají pozitivní svět svých rodičů, je-li takový. Svět lidského snažení, usilování o vlastní zdraví a seberealizaci, svět lidského růstu a zrání prostřednictvím smysluplné práce, zvládnání svého sobectví, pěstování lidských vztahů atd.“²⁸ Má-li jedinec takovou výchovu, která je nezbytná pro vývoj sebedůvěry a pozitivního vztahu k lidem a světu, když dostává zpětnou vazbu v chování lidí. Když cítí, že je respektován, je schopen pomáhat a může očekávat pomoc. Je-li jeho výchova dostatečně stimulující a uspokojující. Postrádá-li výchova správné podněty a programy uspokojení lidských potřeb, výsledkem může být pocit nudy, prázdnoty a potřeba náhradního uspokojení. Tyto pocity mohou mladého člověka dovést k drogám, alkoholu,

²⁶ GOODYER, Paula. *Drogy a teenageři*. Praha:2001. 162 s. ISBN 80-86421-44-9 – Heroin: Fakta a mýty, s. 126.

²⁷ RIESEL, Petr. *Lesk a bída drog*. Olomouc: Votobia, 1999. 82 s. ISBN 80-7198-348-9 – Nealkoholové drogy, s. 33.

²⁸ RIESEL, Petr. *Lesk a bída drog*. Olomouc: Votobia, 1999. 82 s. ISBN 80-7198-348-9 – Drogy u školních dětí – Co má učitel udělat a jak má reagovat, s. 66-67.

hazardním hrám, ale i novým společenstvím – sektám. Potřeba přátelství a kladné citové odezvy je přímo nenasytitelná a neukojitelná.

Následkem špatné výchovy může u jedince změna povahy na pasivní, pesimistickou, nedůvěřivou, s problematickým vztahem k sobě, lidem i světu.²⁹

Zneužívání drog může mít za následek náhoda a chybné chování při různých stresujících situacích. *„Zneužití drogy nemůžeme hodnotit stejně jako pití piva či vína, droga na rozdíl od alkoholu neslouží jako nápoj či pochutina, droga vždy, bez ohledu na způsob aplikace, způsobuje intoxikaci a vede k návyku, proto každé užití drogy je vlastně zneužitím za účelem přivodit si umělý a fiktivní prožitek.“*³⁰ Užití drogy je vstupenkou do jiného světa, ve kterém není potřeba rozvíjet sebe a vztahy k lidem, umožní nám nemyslet na budoucnost.

Za nezletilého mladistvého, který nedosáhl věku osmnácti let, jsou zodpovědní rodiče. *„Rodičovská odpovědnost je spojená s pravomocemi. Rodina může např. trvat na léčbě, i když s ní pacient nesouhlasí. Pokud je tato léčba potřebná ze zdravotního hlediska, z právního hlediska se vlastně jedná o léčbu dobrovolnou. U nezletilých může také rodina pohrozit návrhem ústavní výchovy nebo ji navrhnout, jestliže dospívající odmítá léčbu a změnu.“*³¹

²⁹ Srov. RIESEL, Petr. *Lesk a bída drog*. Olomouc: Votobia, 1999. 82 s. ISBN 80-7198-348-9 – Drogy u školních dětí – Co má učitel udělat a jak má reagovat, s. 66-67.

³⁰ RIESEL, Petr. *Lesk a bída drog*. Olomouc: Votobia, 1999. 82 s. ISBN 80-7198-348-9 – Drogy u školních dětí – Co má učitel udělat a jak má reagovat, s. 68.

³¹ NEŠPOR, Karel, MÜLLEROVÁ, Marie. *Jak přestat brát drogy*. Praha: Sportpropag, 1997. 132 s. – Kapitola pro příbuzné a přátele těch, kdo mají problém s drogou, s. 85.

3. Vliv rodiny a vrstevnických skupin na rozvoj dítěte

„Rodina jako primární sociální skupina je pro rozhodující většinu dětí a mladých lidí také prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, zásadně se podílejícím na formování jejich osobnosti. Rodina vytváří hmotné podmínky a sociální ochranu; začíná s výchovou a vzděláváním; rozvíjí mezilidské vztahy a klade základy hodnotové orientace.“³²

Rodina je skupina, v níž se formuje osobnost dítěte a v níž prožíváme všechny fáze svého života. Nejprve žijeme v rodině orientační – výchozí, v níž jsme se narodily a vyrůstáme v ní, my jsme objektem výchovy. Později zakládáme rodinu reprodukční, kdy přebíráme roli rodičů. A rodina nukleární, kde existuje dvougenerační jádro (rodič – dítě). Existuje ještě rodina širší, v níž žije více generací a příbuzných.³³ *„Pro jedince by měla být rodina jako primární skupina především emocionálním zázemím, pilířem bezpečí a jistoty, stimulace, podnětů a uznání, místem elementárních zkušeností a základnou pro vstup do společnosti,“³⁴*

3.1 Funkce rodiny

Biologická a reprodukční funkce – hlavním úkolem je početí dítěte, ať už v rodině úplně nebo v rodině neúplně

Emocionální funkce – vytvoření domova, tvořený na vzájemné volbě partnerů založený na sympatii, přitažlivosti a lásce

Ekonomická funkce – každý člen rodiny zastává nějakou funkci, muž – živitel rodiny, žena – žena v domácnosti, starší sourozenec se stará o mladšího

Socializační funkce – styly výchovy rodičů, závislost dítěte na rodičích, převzetí výchovné funkce školou, ovlivňování vrstevníků v období dospívání.³⁵

³² HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5 – Začátek je v rodině, s. 57.

³³ Srov. HAVLÍK, Radoslav, KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. 174 s. ISBN 80-7178-635-7 – Rodina, výchova a vzdělání, s. 67-68.

³⁴ HAVLÍK, Radoslav, KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. 174 s. ISBN 80-7178-635-7 – Rodina, výchova a vzdělání, s. 68.

³⁵ Srov. Tamtéž

„Podmínky, povaha a efekty výchovného působení rodiny jsou významně ovlivňovány i tím, jak se vyvíjely hlavní funkce rodiny.“ „Významné důsledky pro socializaci má to, že aktivity, zájmy, postoje, orientace členů rodiny spjaté s profesí a do jisté míry i s volným časem se stále více rozrůžňují a realizují mimo okruh rodiny samé.“³⁶ Proto je důležité hledat v rodinném soužití to, co spojuje a posiluje rodinu jako primární skupinu. Zkoušce je vystaveno pojetí rodičovských závazků a povinností k jakým hodnotám bude dítě vedeno. Důležitý je vztah rodiny a školy, kdy se výchovné a vzdělávací funkce doplňují.³⁷ „Sociologie výchovy a rodiny se tak budou zajímat i o rozmanitost rodiny v různých kulturách, diferenciaci životních podmínek rodin a šancí dětí z různých sociálních prostředí, problémy vztahů autority v rodině a jejich dopady na socializaci atd., abychom jmenovali jen nejvýznamnější. Nejzávažnější je pak působení nefunkčních a disfunkčních rodin, které mohou vést až k růstu sociální deviace mezi dětmi a mládeží.“³⁸

3.2 Výchova dítěte

Výsledkem výchovy rodičů by mělo být, aby mladý člověk dosáhl sebekázně s nezbytnou vnitřní motivací k odpovědnému a samostatnému, na rodičích nezávislému rozhodování.

Je však důležité zvolit vhodný druh výchovy, který také záleží na věku dítěte. Malé dítě potřebuje autoritu, kterou nezpochybňuje. Dospívající zase ocení výchovu založenou na dialogu a na nabídce několika možností, z kterých si mohou vybrat.

Důležitým faktorem ve výchově je motivace, kterou můžeme vytvořit pomocí odměny, ať už ve formě společenské, či materiální. Opakem odměny je trest, který by měl mít také své místo ve výchově dítěte.³⁹

³⁶ HAVLÍK, Radoslav, KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. 174 s. ISBN 80-7178-635-7 – Rodina, výchova a vzdělání, s. 78-79.

³⁷ Srov. tamtéž

³⁸ HAVLÍK, Radoslav, KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. 174 s. ISBN 80-7178-635-7 – Rodina, výchova a vzdělání, s. 79.

³⁹ Srov. MELGOSA, Julián. *Žít naplno: kniha o dospívání*. Praha: Advent-Orion s.r.o., 1999. 191 s. ISBN 80-7172-300-2 – V rodině, 69-70.

3.3 Styly rodičovské výchovy

Přílišná benevolence – styl výchovy, kdy rodiče poskytují svým dětem dostatek citové podpory, ale málo své děti kontrolují, jsou ochotní naslouchat svým dětem, povídat si s nimi, ale téměř v ničem je neomezují.

Děti vychovávané tímto stylem jsou většinou tvořivé a originální, ale mohou mít pocity nejistoty. Dospívající si mohou tento styl výchovy vyložit tak, že rodiče na ně nejsou dostatečně hrdí a nemají je rádi.⁴⁰

Nedostatek zájmu – „*Tito rodiče děti téměř nevychovávali: nevěnují jim čas, nenaslouchají jim, nepovzbuzují je. Dívali se na ně jako na břemeno nebo překážku, která je omezuje v prožívání jejich vlastního života.*“⁴¹

Tento styl nevykazuje žádné pozitivní výsledky. Děti vychovávané tímto stylem si sice do života odnášejí nejlepší citovou výbavu, tím, že dostávají příliš brzy svobodu a rodiče se nestarají, jak s ní nakládají, nicméně mají nedostatečnou schopnost vytvářet dobré mezilidské vztahy a vzniká u nich komplex méněcennosti.

Styl autoritativní – Rodiče neposkytují dětem příliš velkou citovou podporu, ale svoji přísnosti – příkazy a zákazy – je chtějí zcela ovládat. Podle většiny studií je tento styl výchovy nežádoucí. Děti nemají z tohoto stylu výchovy mnoho užítku, nejenže tyto děti trpí často komplexem méněcennosti a vytváří se u nich negativní vztah vůči názorům a postojům rodičů, ale mají větší sklon ke kriminalitě a agresivitě.

Styl demokratický – Rodiče poskytují dětem citovou podporu, která je pro ně důležitá, ovšem nezapomínají své děti usměrňovat. Tento přístup vytváří podmínky pro dobrý dialog v rodině, děti mohou vyjádřit svůj názor, ovšem konečné slovo mají rodiče. Podle sociologických studií vypracovaných na toto téma, je demokratický styl výchovy nejlepší. Děti mají uspokojivý vztah k sobě samým a pozitivně vnímají i životní hodnoty rodičů.⁴²

⁴⁰ Srov. MELGOSA, Julián. *Žít naplno: kniha o dospívání*. Praha: Advent-Orion s.r.o., 1999. 191 s. ISBN 80-7172-300-2 – V rodině, 69-70.

⁴¹ MELGOSA, Julián. *Žít naplno: kniha o dospívání*. Praha: Advent-Orion s.r.o., 1999. 191 s. ISBN 80-7172-300-2 – V rodině, s. 67.

⁴² Srov. Tamtéž

3.4 Vliv vrstevníků na dítě

„Ať už bohudík anebo bohužel, rodina nemá na socializaci svých dětí monopol. Stupně k dospělosti jsou také stupni k autonomii od rodičovského vlivu, a vlivy odjinud vstoupí do dětského světa velmi záhy.“⁴³

Vrstevnické skupiny vytvářejí mladí lidé blízkého věku a podobných zájmů, často stejného pohlaví a blízkého sociálního statusu. Takové skupiny vznikají nejprve v místě bydliště, později se dosah jejich působení zvětšuje.⁴⁴

„Příslušnost k takovéto skupině poskytuje zázemí a ochranu, kompenzuje jejich sociální a citovou deprivaci, vytváření sociálních vztahů a pocitu bezpečnosti má pro jejich členy někdy stejný význam jako obsah činnosti. Pomáhá překonávat sociální izolaci a přispívá k jejich socializaci a k osvojování sociálních hodnot. V některých případech však působí opačným směrem. Důsledkem se tak stává antisociální a delikventní chování (bandy, gangy).“⁴⁵

Výběr kamarádů, způsob využívání volného času je hlavní důvod proč děti začnou brát drogy. Hlavně v období dospívání má kamarádství a parta pro dítě velký význam. Někdy se snaží své kamarády napodobovat, jindy se od nich lišit nebo je v něčem předstihnout. Dítě hledá způsob jak v partě dosáhnout dobrého postavení. Jestliže kamarádi žijí rizikovým způsobem života, je zvýšené riziko, že dítě začne brát drogy. Nejhorší jsou ty skupiny, které považují za normální brát drogy a ti, kteří je neberou, jsou odsouzeni k posměchu, ponižování a odmítání.

Měli by tedy rodiče znát kamarády svých dětí?⁴⁶ *„Nadměrná kontrola a vliv rodičů může dítě zbavit možnosti, aby se samo učilo poznávat lidi a jejich kvality, může je také dotlačit k velmi rafinovaným způsobům, jak své vztahy tajit. Nedostatečná péče a pozornost však dítě ponechává v situaci, kdy si opravdu nemusí vědět rady nebo nezná míru, za kterou už*

⁴³ MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2. Praha: Slon, 2002. 247 s. ISBN 80-86429-05-9 – Vrstevnická skupina a mimorodinná socializace, s. 144.

⁴⁴ Srov. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5 – Vrstevnické skupiny, s. 99.

⁴⁵ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5 – Vrstevnické skupiny, s. 99.

⁴⁶ Srov. HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9 – Vliv party a vrstevníků, s. 56.

*nemá jít.*⁴⁷ V dnešní době je normální, že se rodiče kamarádů svých dětí neznají a je jim hloupé jim volat, aby si ověřili informace nebo si s nimi popovídali. Rodiče mohou žít dlouho v nevědomosti, co jejich dítě ve volném čase dělá. Je to způsobené přetížeností v práci, že mají své partnerské problémy a podobně. Je dobré jako rodič si všimnout kamarádů svých dětí. Zaměřit se na ty kamarády, kteří mají příliš volnosti, peněz, nebo se chovají k rodičům svých kamarádů extrémně hezky a slušně a jinde se chovají zcela jinak. Způsob jak se dozvědět víc o kamarádech svého dítěte je rozhovor. Dát dítěti najevo, že se o něj zajímáte, že mu na vás záleží. Zvolit správný způsob otázek a budovat tak v dítěti důvěru, je pravděpodobné, že jakmile cítí dítě k matce důvěru, začne se jí po čase svěřovat samo.⁴⁸

3.5 Funkce party

V partě se nabízí místo pro srovnání sebe sama s ostatními. Porovnat s ostatními jejich tělesné, intelektuální, citové i sociální změny.

Dítě se naučí jednat s druhými lidmi, což si ve skupině vrstevníků může dobře natrénovat. Vždyť tuto vlastnost bude využívat po zbytek svého života.⁴⁹

„V partě nacházejí mladí lidé zázemí, jež jim pomáhá formovat jejich vlastní morální hodnoty a zásady.“ „Není snadné vytvořit si své vlastní postoje a názory, ale v partě k tomu může být vhodná příležitost – zde mohou srovnávat, popřípadě i přejímat názory druhých.“⁵⁰

⁴⁷ HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9 – Vliv party a vrstevníků, s. 56.

⁴⁸ Srov. HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9 – Vliv party a vrstevníků, s. 56.

⁴⁹ Srov. MELGOSA, Julián. *Žít naplno: kniha o dospívání*. Praha: Advent-Orion s.r.o., 1999. 191 s. ISBN 80-7172-300-2 – V partě a mezi přáteli, s. 83-84.

⁵⁰ MELGOSA, Julián. *Žít naplno: kniha o dospívání*. Praha: Advent-Orion s.r.o., 1999. 191 s. ISBN 80-7172-300-2 – V partě a mezi přáteli, s. 83.

V okamžicích, kdy mladý člověk prožívá napětí (třeba v rodině), je parta místem, kdy nachází emocionální podporu. Společenské hry a rozhovory jsou vhodné způsoby jak se odreagovat od osobních problémů.⁵¹

„V partě se dospívající učí zásadám platným ve společnosti, jako je soudržnost a solidarita, schopnost ztotožnění se či vědomí příslušnosti ke skupině, kamarádství anebo soupeření s jinými skupinami.“ *„Parta mladým lidem pomáhá formovat vlastní sebevědomí. Členové zdravé, vyvážené skupiny se učí být přiměřeně spokojeni sami se sebou, což jim přitom nijak nebrání stanovit si cíle, jež by chtěli v budoucnu dosáhnout.“*⁵²

3.6 Sebevědomí dítěte

Sebevědomí je schopnost vidět sám sebe jako kvalitního a dobrého člověka. Uvědomování si, že i když nejsem dokonalý a dělám chyby, mám své dobré vlastnosti a mohu s něčím přispět. Sebevědomí se vytváří od nejranějšího věku, vzniká na základě reakcí okolí, které mu dává najevo, jak ho vnímá. Pokud okolí nereaguje nebo je lhostejné, může vzniknout černobílé sebehodnocení, někdy si připadá jako pán světa a všemi opovrhuje, jindy si myslí, že jsou všichni lepší a šťastnější. V takové chvíli se bude snažit potlačit své pocity a chovat se tak, aby byl ostatními oceněn a přijat. Ocenění však musí odpovídat skutečnosti. Přehnaná nebo zcela zkreslená kritika i pochvala jsou ničivé. Dospívající jsou citliví na pravdu a opravdovost, proto by rodiče měli žít podle toho, co hlásají. Dospívající mají také svá pravidla, podle kterých se snaží žít.⁵³ *„Někdy se jim to daří lépe než dospělým, i když jsou jejich životní zásady mnohdy v rozporu se společenskými normami.“*⁵⁴

Právě nízké sebevědomí je důsledkem toho, že se dítě nebo dospívající nechá snadno ovlivnit. I když by to mělo znamenat rozpor vůči vlastním zájmům. *„Je důležitý pocit dítěte, že jeho myšlenky a chování mají pro něj i ostatní určitou hodnotu – že je pro ostatní*

⁵¹ Srov. Tamtéž

⁵² MELGOSA, Julián. *Žít naplno: kniha o dospívání*. Praha: Advent-Orion s.r.o., 1999. 191 s. ISBN 80-7172-300-2 – V partě a mezi přáteli, s. 83 - 84.

⁵³ Srov. HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9 – Vliv party a vrstevníků, s. 62- 63.

⁵⁴ HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9 – Vliv party a vrstevníků, s. 63.

cenný. Pokud musí sobě i okolí opakovaně svou hodnotu dokazovat, zvyšovat narážkami, bude vůči tlaku okolí mnohem citlivější a zranitelnější.“⁵⁵ Dospívající chce být oceňován stejně starými nebo o něco staršími kamarády. Ovlivnitelnost názory a pravidly nějaké skupiny či party je tak velká, jak silná je touha k nim patřit. Rodiče jsou důležitými vzory v tom, jaké hodnoty a postoje zastávají a nakolik se nechají ovlivnit okolím.⁵⁶

3.7 Vliv školy na dítě

V dnešní době, kdy je spousta rodičů vytížena svou prací, mají stále méně času na svoje děti. A proto může být vliv školy a jejího prostředí pro dítě rozhodující. Dítě je ovlivňováno přístupem učitele, způsobem výuky, atmosférou ve třídě, vztahy mezi spolužáky...Škola je prostředí, kde se od první do deváté třídy nemění její charakteristika, nevyznačuje se žádnou pružností, kterou dítě vzhledem k měnícímu se věku potřebuje. Přitom různost reakcí vhodným způsobem je základ zdravé rodiny i institucí.⁵⁷ „*Situaci zachraňují tvořiví učitelé, kteří doplňují, mění a obohacují instituci, kterou představují.*“⁵⁸ Pokud děti pocítují neúspěšnost, nepochopení, nudu, jednostranné přetěžování, pocity křivdy, nadměrná náročnost, nepodnětné nízké nároky, formální přístup učitelů, mohou tyto pocity v dítěti či dospívajícím uhasit zvědavost a chuť zvládat běžné učení. Když dítě nemá chuť zkoumat a objevovat, nemá pocit, že by mohlo být v něčem dobré a oceněné, začne se obracet k činnostem, které jeho přirozené potřeby uspokojí.

Je-li dítě vystaveno dlouhodobému pocitu neúspěchu ve škole, ať už jsou to špatné známky z matematiky nebo posměch spolužáků, může v dítěti nastat pocit selhání. Na venek může působit, že ho problémy netrápí, uvnitř však může dřímat pocit selhání a sníženého sebehodnocení. Je možné, že si dítě najde partu kamarádů, v které si bude chtít dokázat, že za něco stojí. Ve chvíli, kdy je dítě ve škole neúspěšné přichází na řadu rodič, aby si

⁵⁵ HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9 – Vliv party a vrstevníků, s. 62.

⁵⁶ Srov. HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9 – Vliv party a vrstevníků, s. 56.

⁵⁷ Srov. tamtéž

⁵⁸ HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9 – Co se děje ve škole, s. 92.

promluvil s učitelem a domluvil s ním jinou strategii učení, doučování, aby zvýšili zájem o kontrolu úkolů, věcí do školy a společné učení.

Neměli bychom předpokládat, že škola je bezpečné prostředí, kde se vše dělá správně. Nespoléhat se na to, že tam není šikana, drogy a všichni říkají pravdu.⁵⁹ „Škola je přirozené prostředí a do značné míry odraz reálného světa. Spolužáci a kamarádi si navzájem vyprávějí o tom, co je zajímavé. Od prvních tříd je důležité nejen, kdo má jaké známky, ale i kdo má to, co ostatní ne. A jestli je ochoten se s nimi o to podělit. I tento způsob se může zpočátku týkat distribuce drog, především marihuany.“⁶⁰ Také není dobré se spoléhat na to, že škola řekne dětem vše, co se drog týče. Protidrogové programy, ať už jsou dobré či ne, mají omezený účinek. Vliv vrstevníků má mnohdy jiné normy, a rady či informace přicházející ze strany školy jsou podrobeny ostré kritice nebo jsou znehodnoceny.⁶¹

⁵⁹ Srov. HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9 – Co se děje ve škole, s. 95.

⁶⁰ HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9 – Co se děje ve škole, s. 95.

⁶¹ Srov. Tamtéž

4. Praktická část – výzkum

V praktické části jsem provedla výzkum, jehož cílem bylo zmapovat situaci žáků devátých tříd, jejich kamarádů a rodičů v oblasti užívání návykových a psychotropních látek. Teoreticky předpokládáme, že vztahy dětí k jejich rodičům významně ovlivňují užívání drog dětmi.

4.1 Cíl výzkumu

Cílem tohoto výzkumu je zjistit, zdali existují faktory ovlivňující užívání drog dětmi. Zjistíme, jestli k užívání drog dětí přispívají rodiče, nebo je ovlivňují jejich kamarádi.

4.2 Metodologie výzkumu a stanovení hypotéz

Jako metodu kvantitativního výzkumu jsem použila formu dotazníku. Dotazníky obsahovaly uzavřené otázky neboli otázky s nabídnutými odpověďmi. Dotazníky jsem rozdala do třech základních škol ve Šternberku. Dotazníky byli dvou druhů, první z nich byl pro žáky devátých tříd a druhý z nich byl určen pro jejich rodiče. Dotazníky byly pod kódem, aby při jejich sběru a rozdělení nedošlo k záměně dotazníku dítě – rodič, které budu ve výzkumu porovnávat. Stejný kód byl u dvou dotazníků, jeden pro dítě a ten druhý pro jeho rodiče. Při zpracování dat jsem potom věděla, který rodič patří ke kterému dítěti. Ze sto padesáti dotazníků, které jsem rozdala, jsem vybrala devadesát osm dotazníků, které jsem použila ke svému vyhodnocení. V následující kapitole můžeme vidět analýzu získaných dat a jejich zobrazení v grafech.

H1: Děti, které kouří je častější u těch, jejichž rodiče také kouří.

H2: Užívání drog je častější u dětí, které netráví mnoho času se svými rodiči.

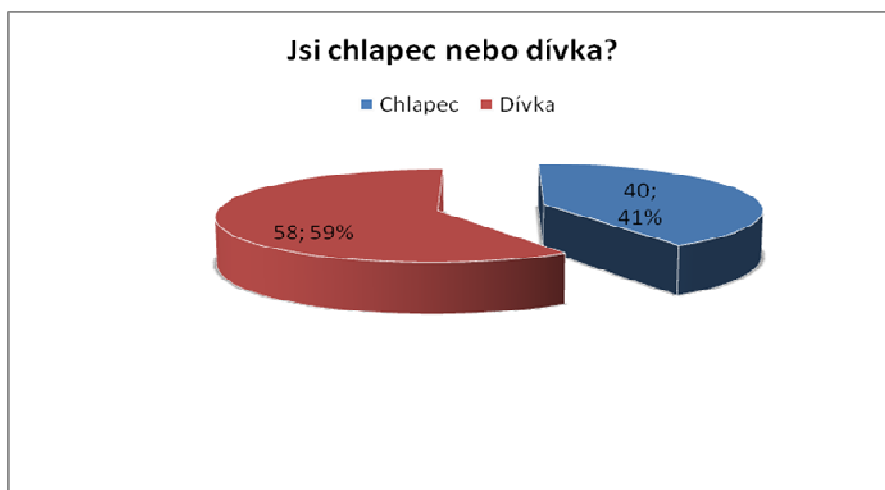
H3: Užívání marihuany je častější u dětí, jejichž kamarádi také užívají marihuanu.

H4: Užívání drog dětmi se častěji objeví u těch, jejichž rodiče také užívají drogy.

H5: Užívání drog dětmi se častěji objeví u těch, jejichž kamarádi také užívají drogy.

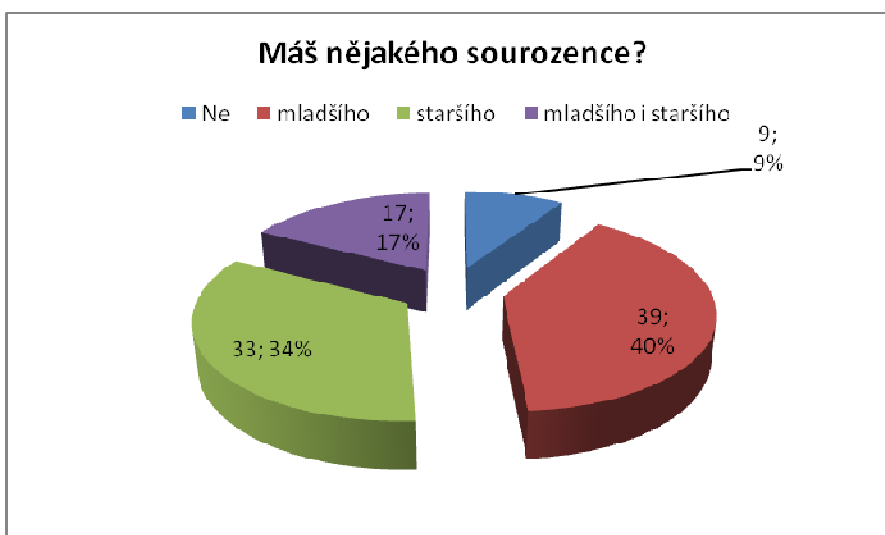
4.3 Primární analýza získaných dat

V této kapitole jsem vybrala ty nejzajímavější otázky z našeho dotazníku a vytvořila jsem následující grafy.

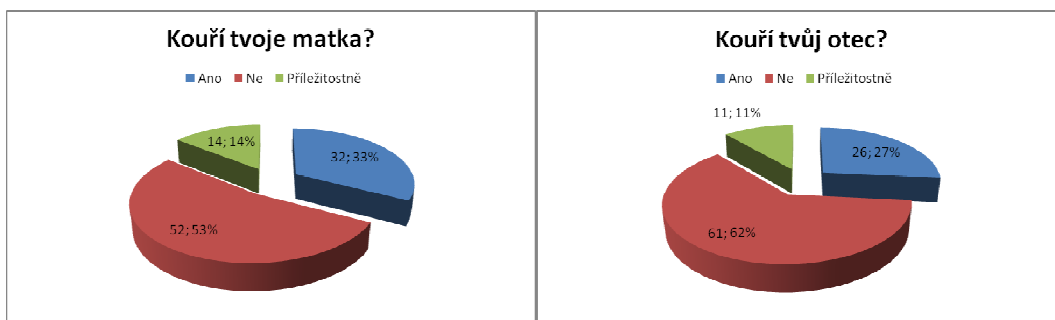
Graf č. 1: Rozdělení respondentů podle pohlaví

Na dotazník odpovídalo 58 dívek a 40 chlapců. V procentech je to 59% pro dívky a 41% pro chlapce

Graf č. 2: Struktura sourozeneckých vztahů u dotazovaných dětí

V dotazníku jsem se ptala žáků devátých tříd, jestli mají sourozence. 9% dětí jsou jedináčci, zbytek sourozence má a to buď mladšího, a to 40% dětí, nebo staršího – 34% anebo má mladšího i staršího sourozence – 17%.

Graf č. 3: Kouření cigaret u matek respondentů

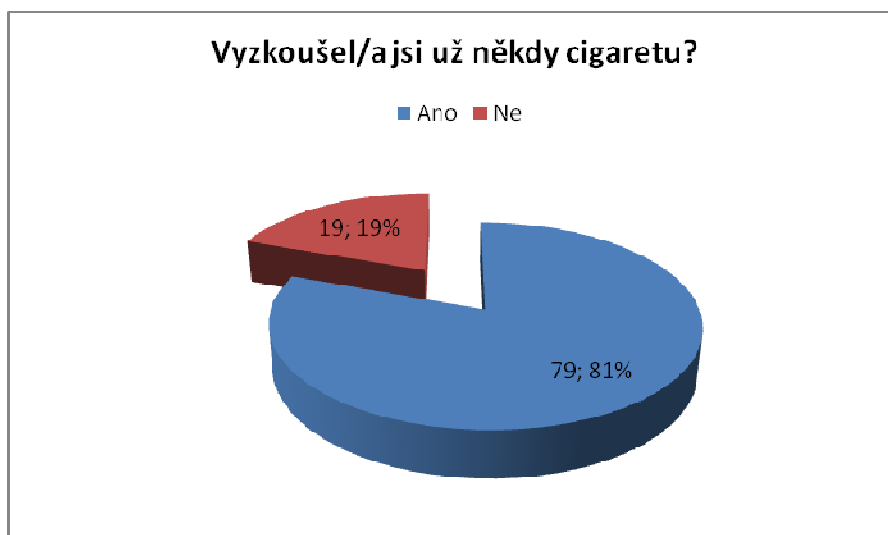
Tento graf prozrazuje, zdali matka dotazovaných dětí kouří.

33% matek kouří, 53% nekouří a 14% kouří příležitostně.

Graf č. 4: Kouření cigaret u otců respondentů

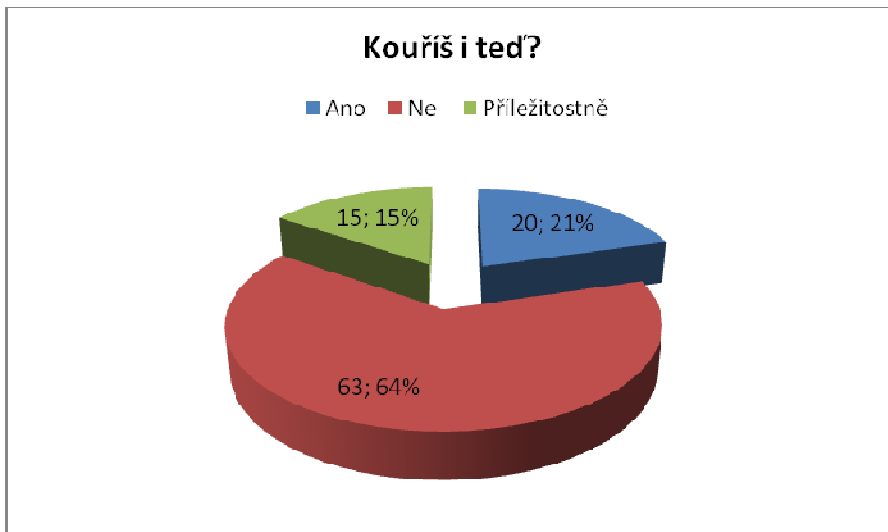
Tento graf ukazuje, kolik otců dotazovaných dětí kouří.

27% kouří, 62% otců nekouří a 11% kouří příležitostně.

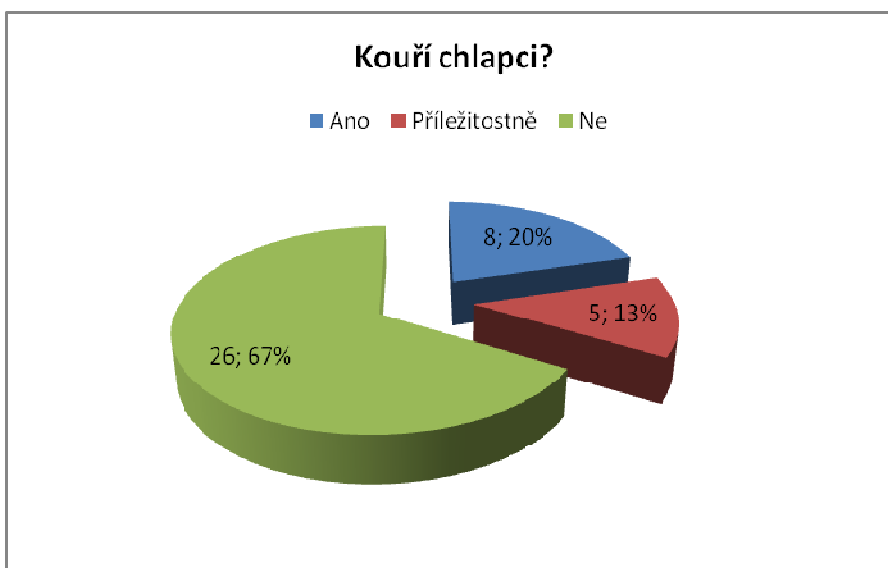
Graf č. 5: Zkušenost respondentů s cigaretou

V tomto grafu žáci devátých tříd odpovídali na otázku, jestli už někdy vyzkoušeli cigaretu. 81% z nich, už někdy cigaretu vyzkoušelo a 19% doposud ne.

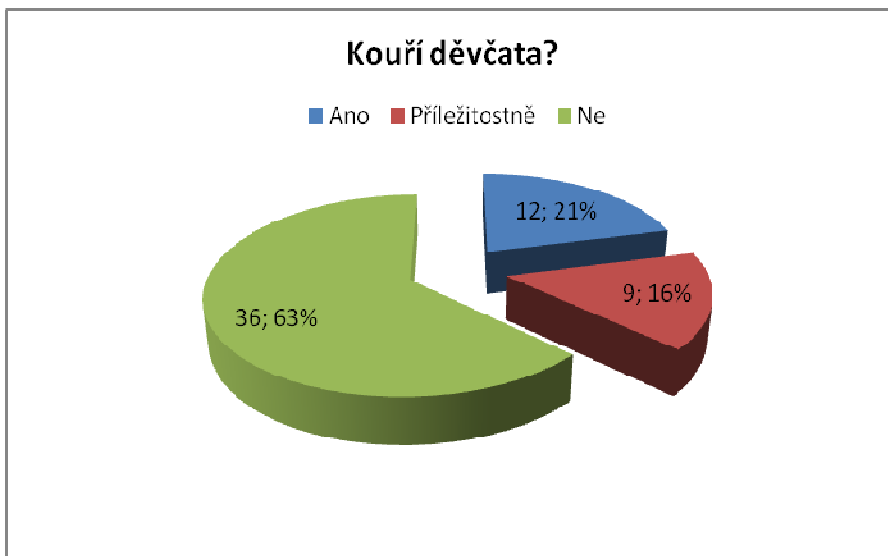
Graf č. 6: Kouření cigaret u dotazovaných dětí.

Graf zobrazuje četnost kouření žáků devátých tříd. 21% z nich kouří, 64% nekouří a 15% kouří příležitostně.

Graf č. 7: Kouření cigaret u dotazovaných chlapců

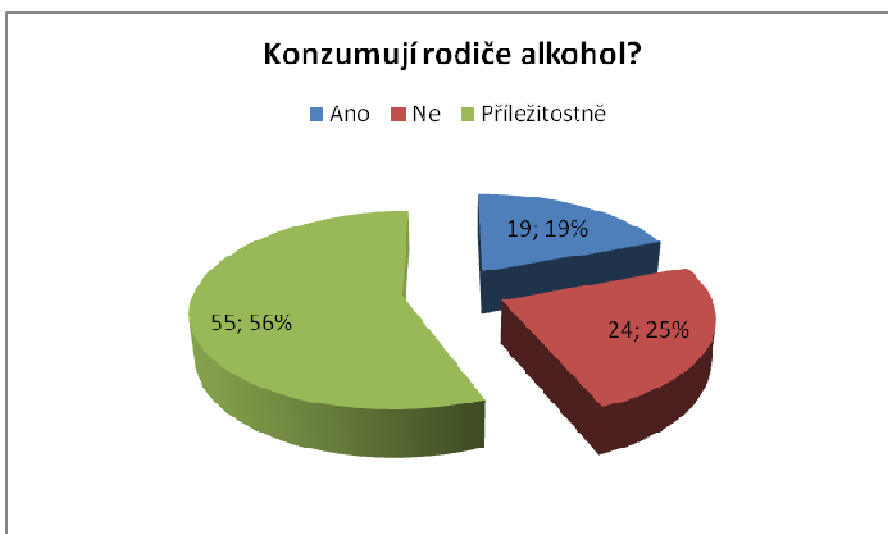
Graf vypovídá četnost kouření u chlapců.

Graf č. 8: Kouření cigaret u dotazovaných děvčat

Ukazuje frekvenci kouření u děvčat.

Graf č. 7 a 8. je rozdělení grafu č. 6.

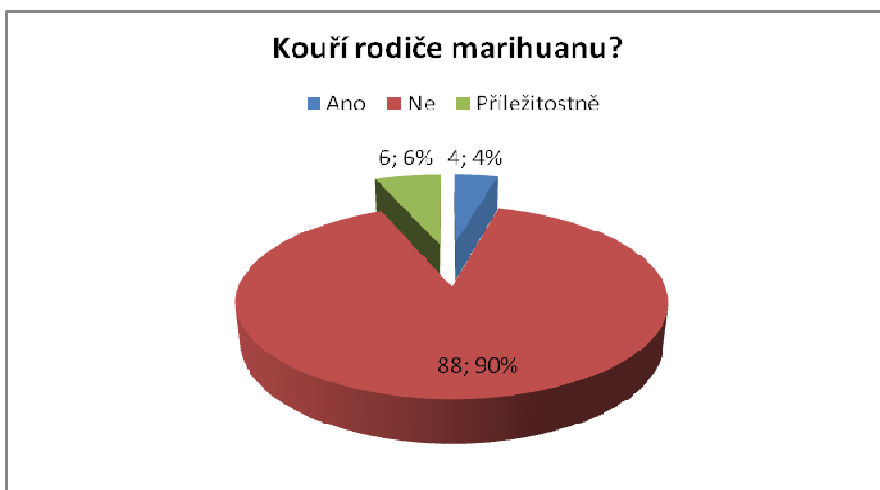
Graf č. 9: Četnost konzumace alkoholu u rodičů dotazovaných

Odpovídá na otázku, jestli rodiče dotazovaných dětí konzumují alkohol. 19% z nich alkohol konzumuje pravidelně, 25% alkohol nekonzumuje vůbec a 56% konzumuje alkohol jen příležitostně.

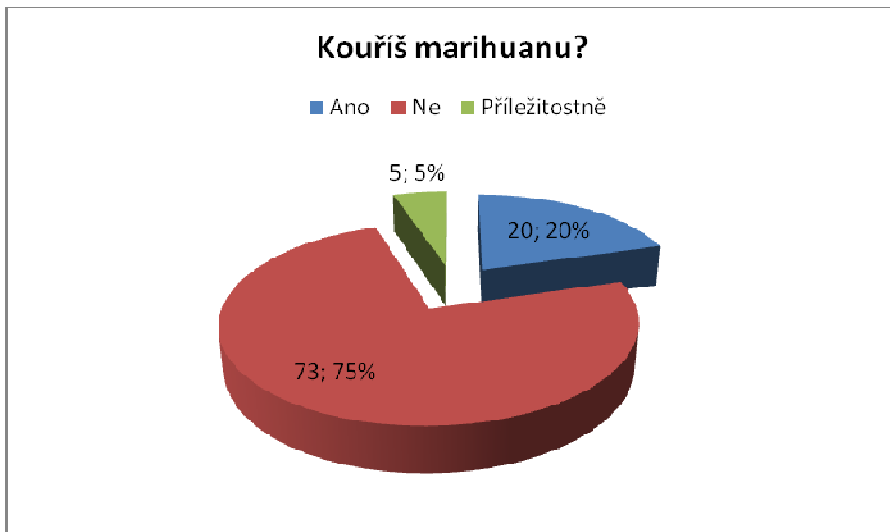
Graf č. 10: Četnost konzumace alkoholu u respondentů

Tento graf vypovídá o tom, kolik dotazovaných dětí užívá alkohol. 39% z nich konzumuje alkohol pravidelně, 28% alkohol nekonzumuje vůbec a 33% konzumuje alkohol příležitostně.

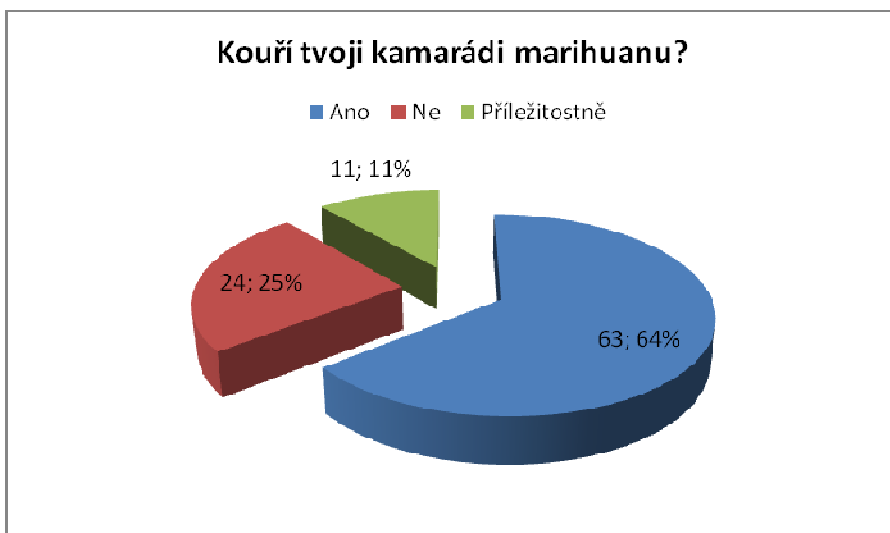
Graf č. 11: Četnost užívání marihuany u rodičů dotazovaných dětí

Graf zobrazuje, jak mnoho rodičů dotazovaných dětí kouří marihuanu. 4% rodičů kouří marihuanu pravidelně, 90% nekouří marihuanu vůbec a 6% kouří příležitostně.

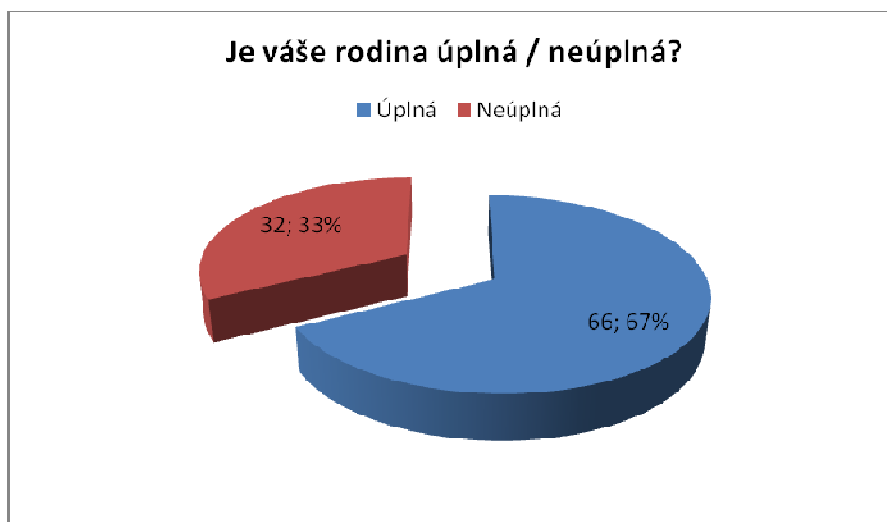
Graf č. 12: Četnost užívání marihuany u dotazovaných dětí

Vyhodnocení otázky, zdali dotazované děti kouří marihuanu. 20% z dětí kouří marihuanu pravidelně, 75% nekouří marihuanu vůbec a 5% kouří příležitostně.

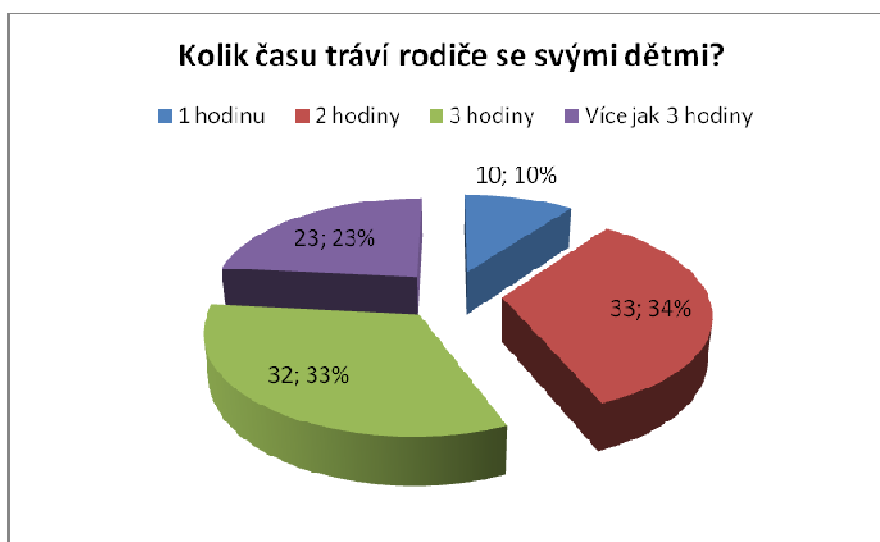
Graf č. 13: Četnost užívání marihuany u kamarádů dotazovaných dětí

Tento graf zobrazuje, jako mnoho kamarádů dotazovaných dětí kouří marihuanu. 64% z nich kouří marihuanu pravidelně, 25% nekouří marihuanu vůbec a 11% kouří jen příležitostně.

Graf č. 14: Struktura rodinné situace u respondentů

V tomto grafu zjišťuji, jestli rodina, v které dotazované děti žijí je úplná (jestli jsou v rodině oba rodiče) nebo neúplná (v rodině je pouze jeden z rodičů). 67% rodin je úplných a 33% je neúplných.

Graf č. 15: Četnost stráveného času rodičů se svými dětmi

Vyhodnocení otázky, jaké množství času tráví rodiče se svými dětmi. 10% rodičů odpovědělo, že se svými dětmi tráví denně jen jednu hodinu. 34% tráví se svými dětmi dvě

hodiny denně, 33% rodičů tráví 3 hodiny s dětmi a více jak tři hodiny denně tráví s dětmi 23% dotazovaných rodičů.

4.4 Ověřování hypotéz

V této kapitole jsem vyhodnocovala získaná data z dotazníků. Odpovědi jsem změnila na kódy, abych mohla lépe vytvořit výsledné tabulky.

Pro testování hypotéz jsem zvolila test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku a u jednoho případu také Fisherův kombinatorický test.

Prvním krokem k ověření hypotéz je jejich stanovení. Hypotéza alternativní, která předpokládá nějakou souvislost mezi testovanými jevy a hypotézu nulovou, která předpokládá, že žádná souvislost mezi jevy neexistuje.

Po vytvoření kontingenční tabulky nastává výpočet pozorované a očekávané četnosti, z těchto hodnot si sestavíme další tabulku, z jejíhož celkového součtu získáme chí-kvadrát.

Vzorec pro výpočet chí-kvadrátu : $\chi^2 = (P-O)^2/O$

Poté si pomocí funkce chiinv vypočítáme chí-kvadrát kritický. Pro funkci chiinv je důležité si zvolit hladinu významnosti a to buď 0,05, nebo 0,01 a také určit správné stupně volnosti, což je počet řádků mínus jedna. Po získání obou výpočtů, můžeme tyto výpočty srovnat a určit správnou hypotézu. Pokud je vypočítaná hodnota menší než kritická, volíme nulovou hypotézu. V případě, že je vypočítaná hodnota rovna nebo větší než kritická, přijímáme hypotézu alternativní a odmítáme nulovou hypotézu.

4.4.1 Kouření mladistvých a jejich rodičů

První z mých hypotéz zní, jestli kouření rodičů ovlivňuje kouření jejich dětí. Vytvořila jsem si kontingenční tabulku, ze které jsem vypočítala pozorované a očekávané četnosti. Pomocí těchto hodnot jsem vypočítala tabulku, jejíž celková hodnota je chí-kvadrát. Kritický chí-kvadrát jsem získala pomocí funkce χ^2_{inv} , kde jsem určila hladinu významnosti a stupně volnosti.

H_A : Kouření rodičů má souvislost s kouřením jejich dětí.

H_0 : Kouření rodičů nemá souvislost s kouřením jejich dětí.

Počet z Kouří R		Kouří D2	Kouří D		Celkový součet
Kouří R2	Kouří R	Skupina1	3	3	
Skupina1	1	18	23	41	
	2	2	14	16	
	3	3	15	26	41
Celkový součet		35	63	98	

Kontingenční tabulka č. 1 Kouření dětí a jejich rodičů

Z uvedené kontingenční tabulky jsem vypočítala testové kritérium 0,023296724. Kritickou hodnotou pro f stupňů volnost je 6,634896712.

$$\chi^2 = 0,023296724$$

$$\chi^2_{0,01} (1) = 6,634896712$$

Vypočítaný chí-kvadrát jsem srovnala s kritickou hodnotou a na základě tohoto srovnání jsem mohla přijmout nulovou hypotézu a odmítnout hypotézu alternativní, tedy, že kouření rodičů nemá souvislost s kouřením jejich dětí.

4.4.2 Užívání drog dětmi

Další hypotéza, kterou jsem testovala, zní, jestli má vliv délka stráveného času rodičů se svými dětmi na užívání drog dětmi. Postup byl stejný jako v předchozím testování. Určení dvou hypotéz – alternativní a nulové, sestavení kontingenční tabulky, výpočet pozorované a očekávané četnosti. Z těchto hodnot jsem vypočítala tabulku, jejíž celková hodnota byla chí-kvadrát. Kritický chí-kvadrát jsem vypočítala pomocí funkce χ_{inv} , kde jsem si zvolila hladinu významnosti a stupeň volnosti.

H_A :	Čas, který tráví rodiče s dětmi má souvislost s tím, zda-li děti užívají drogy či ne.
H_0 :	Čas, který tráví rodiče s dětmi nemá souvislost s tím, zda-li děti užívají drogy či ne.

Počet z Drogy děti		Drogy děti		Celkový součet
		Skupina1	Skupina2	
Čas s dětmi2	Čas s dětmi			
Skupina2		12	31	43
Skupina1	3	8	24	32
	4	6	17	23
Celkový součet		26	72	98

Kontingenční tabulka č. 2: Užívání drog dětmi

Z uvedené kontingenční tabulky jsem vypočítala testové kritérium 0,082574992. Kritickou hodnotou pro f stupňů volnost je 5,991464547.

χ^2	0,082574992
$\chi^2_{0,05} (2)$	5,991464547

Díky srovnání kritické a naměřené hodnoty jsem došla k přijetí nulové hypotézy a odmítnutí hypotézy alternativní. Výsledkem je tedy, že délka stráveného času rodičů se svými dětmi, nemá vliv na užívání nebo neužívání drog dětmi.

4.4.3 Kouření marihuany dětmi a jejich kamarády

K vyhodnocení této otázky jsem zvolila Fisherovův kombinatorický test, jelikož užití testu nezávislosti chí-kvadrát by pro moje vyhodnocení nebyla vhodná. V tomto případě by četnosti byly tak malé, že užití testu chí-kvadrát je vyloučeno.

U tohoto testu se přímo vypočítává pravděpodobnost, se kterou je možno neprávem odmítnout nulovou hypotézu. Počítá se přímo významnost – signifikance, která se potom srovnává se zvolenou hladinou významnosti.

Sestavila jsem si kontingenční tabulku. Vzhledem ke skutečnosti, že jedna z hodnot byla nulová, bylo možno přistoupit k výpočtu Fisherova testu v jednom kroku. Výsledná pravděpodobnost p je významně menší než 0,01.

H_A : Existuje významná souvislost mezi kouřením marihuany u dětí a jejich kamarádů.

H_0 : Neexistuje významná souvislost mezi kouřením marihuany u dětí a jejich kamarádů.

Počet z M kamarádi		M kamarádi ²	M kamarádi	Celkový součet
M děti ²	M děti	Skupina ¹	3	
Skupina ¹		25	0	25
	3	3	49	24
		74	24	98

Kontingenční tabulka č. 3: Kouření marihuany dětmi a jejich kamarády

Jelikož pravděpodobnost vyšla menší než hladina významnosti 0,05, dokonce i menší než 0,01, přijala jsem hypotézu alternativní a odmítla hypotézu nulovou. Výsledkem je, že kouření marihuany kamarády, ovlivňuje kouření marihuany dětmi.

4.4.4 Užívání drog dětmi a jejich rodiči

Následující tabulka testovala hypotézu, která zní, jestli má souvislost užívání drog mezi rodiči a jejich dětmi. Určila jsem nulovou a alternativní hypotézu. Po sestavení kontingenční tabulky jsem vypočítala pozorované a očekávané četnosti. Z těchto hodnot jsem vypočítala tabulku, jejíž celková hodnota byla chí-kvadrát. Pomocí funkce χ^2 a zvolení správné hladiny významnosti a stupňů volnosti, jsem vypočítala chí-kvadrát kritický, který jsem srovnala s vypočítaným.

H_A : Existuje významná souvislost mezi užíváním drog dětmi a jejich rodiči.
 H_0 : Neexistuje významná souvislost mezi užíváním drog dětmi a jejich rodiči.

Počet z dětí drogy	Rodiče drogy		Celkový součet
	Rodiče drogy1	Rodiče drogy2	
1	1	5	6
2	11	81	92
Celkový součet	12	86	98

Kontingenční tabulka č. 4: Užívání drog dětmi a jejich rodiči

Z uvedené kontingenční tabulky jsem vypočítala testové kritérium 0,116293113. Kritickou hodnotou pro f stupňů volnosti je 3,841459149.

χ^2 0,116293113
 $\chi^2_{0,05} (1)$ 3,841459149

Porovnáním naměřené a kritické hodnoty jsem přijala nulovou hypotézu a odmítla hypotézu alternativní. Výsledkem tedy je, že neexistuje souvislost mezi užíváním drog mezi rodiči a jejich dětmi.

4.4.5 Užívání drog dětmi a jejich kamarády

Poslední z mých hypotéz, kterou jsem testovala, zní, zdali užívání drog kamarády ovlivňuje užívání drog dětmi. Pro testování této hypotézy jsem si opět zvolila test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Po určení nulové a alternativní hypotézy jsem sestavila kontingenční tabulku. Z vypočítané pozorované a očekávané četnosti jsem si sestavila tabulku, jejíž celkový součet je chí-kvadrát. Pomocí funkce χ^2 a určení správné hladiny významnosti a stupňů volnosti jsem si vypočítala chí-kvadrát kritický.

H_A : Existuje významná souvislost mezi užíváním drog dětmi a jejich kamarády.

H_0 : Neexistuje významná souvislost mezi užíváním drog dětmi a jejich kamarády.

Užívají kamarádi drogy?	Užívají kamarádi drogy?2		Užívají k. drogy?	
	Skupina1			Celkový součet
děti drogy			3	3
	1	14	4	18
	2	16	22	38
Celkový součet		30	26	56

Kontingenční tabulka č. 5: Užívání drog dětmi a jejich kamarády

Z uvedené kontingenční tabulky jsem vypočítala testové kritérium 6,249092818. Kritickou hodnotou pro f stupňů volnost je 3,841459149.

$$\chi^2 \quad 6,249092818$$

$$\chi^2_{0,05} (1) \quad 3,841459149$$

Po porovnání těchto dvou chí-kvadrátů jsem přijala hypotézu alternativní a odmítla hypotézu nulovou. Výsledek je, že užívání drog kamarády má velkou souvislost s užíváním drog dětmi.

5. Diskuze

Počátkem 90.let se ukázalo, že i v České republice jsou drogy velkým problémem. Z dřívějšího užívání především návykových léků, hypnotik a sedativ, analgetik a primárních opiátů k potlačování bolesti, se začínají ve společnosti objevovat nové a mnohem nebezpečnější trendy ovlivňující především adolescenty. Tímto trendem bylo rychlé rozšíření požívání hašiše a marihuany, které se později mění v módní vlnu. (Vykopalová, 2001)

Vznik drogové závislosti je zapříčiněn působením zejména sociálních, společenských a ekonomických vlivů. Konzumace drog dokáže vytvořit náhradu některých nedostatků pocitů a prožívání, jako je strach, úzkost, nesounáležitost, nezačleněnost, samota. Droga se stává prostředkem, kterým lze kontrolovat a změnit prožívání. Dokáže spojovat lidi, ať už bohaté či chudé, jejichž společným jmenovatelem je stres z bídy, z blahobytu, z nudy, z přílišné aktivity, z mnoha silných prožitků. (Vykopalová, 2001)

Rodina je pro většinu dětí a mladých lidí prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, tímto se zásadně podílí na rozvoji jejich osobnosti. Tradiční rodina však prochází významnými změnami. Některé dospívající děti svoji rodinu opouštějí mnohem dříve než v minulosti. Vstupují do jiného prostředí, které je ovlivňuje. Do jejich života přicházejí nové vlivy a podněty. Rodina přestává být privilegovaným prostorem pro socializaci. (Hofbauer, 2004)

Pro většinu dětí a mladých lidí je první a dobrovolnou formou sdružování vrstevnická skupina, aneb skupina dětí blízkého věku a podobných zájmů, většinou stejného pohlaví a blízkého sociálního statusu. Členství v takovéto skupině poskytuje dětem zázemí a ochranu, kompenzuje citovou a sociální deprivaci. Obsah činnosti ve skupině je pro její členy značně důležitý, děti mezi sebou udržují hlubší osobní vztahy, prožívají spolu intenzivní zážitky a to ať už pozitivní nebo negativní, které vedou k antisociálnímu či delikventnímu chování. (Hofbauer, 2004)

Drogy jako jsou alkohol a tabák, jsou společnostmi tolerovány také díky státu, který má z těchto legálních drog velké příjmy. V médiích jsou stále častěji vidět různé reklamy na alkoholické nápoje, proto dětem připadne konzumace alkoholu normální. Děti se k alkoholu mohou dostat velmi snadno. Jelikož zákon, který zakazuje prodej alkoholických nápojů dětem a mladistvým, se bohužel často nedodržuje. A právě alkohol je považován za startovací drogu. Věková hranice závislých na alkoholu se stále více snižuje a do léčeben přicházejí stále mladší pacienti.

Podle mého výzkumu je marihuana velmi rozšířenou drogou mezi dětmi a mládeží. 20% dotazovaných dětí se přiznalo k pravidelnému užívání marihuany, dokonce 64% jejich kamarádů pravidelně kouří marihuanu. Děti se častokrát nechají svými vrstevníky ovlivnit, ať už ve stylu oblékání či v užívání drog. Ale je třeba vědět, že výroba drog je trestná i pro svou vlastní potřebu. Pod pojmem výroba se považuje i pěstování konopí, pokud je dokázáno, že je pěstováno za účelem získání marihuany či hašiše. Je nutné vědět, že u dětí a mladistvých vzniká závislost mnohem rychleji než u dospělých.

Užívání drog obvykle začíná experimentem. S prvním dobrým prožitkem přichází druhý, třetí a nakonec přejde uživatel k pravidelným dávkám, až se stane otrokem drog. Závislost na návykových látkách je nemoc, psychická i fyzická. A i když se člověk snaží sebevíc se svojí závislostí bojovat, sám se z této závislosti dostat nemůže. Lidský organismus si časem vytvoří takovou závislost na droze, že když ji nedostane, tak není schopný fungovat. Závislost neničí jen tělo uživatele, ale také partnerské vztahy, rodinu a společenské začlenění, tím mění závislému celý jeho život. Pokud se člověk své závislosti včas nezbaví, může za to tvrdě zaplatit. Droga nepřináší jen pocit úlevy a útěk od problémů, ale často také smrt.

S užíváním drog a stále se zvyšujícími dávkami vzniká otázka, kde získat prostředky na koupi drog. Tento problém toxikomani často řeší krádeží, prostitucí, či distribucí drog. To je už jen krůček na úplnou hranici lidské společnosti.

Dobrým způsobem, podle mého názoru, k vyvarování se užívání drog, je drogu vůbec nezkusit. Žít správným životním stylem, mít nastavené hodnoty, které pro nás mají význam, mít oporu v rodině a přátelích.

6. Závěr

V úvodu této bakalářské práce jsme si položili otázku, zdali užívání drog dětmi a mladistvými má za následek rodina, styly výchovy nebo dítě spíše ovlivní parta a vrstevníci.

V teoretické části jsme se mohli dozvědět hodně o tom, jak výchova dítěte může ovlivnit jeho budoucí chování, ale také co se může stát, když se dítě dostane do špatné party, mezi kamarády, kteří užívají drogy.

Pro dítě, a to především v období dospívání, je hodně důležité zapadnout do party, nelišit se od svých vrstevníků, proto jsou některé děti schopny udělat téměř cokoliv, dokonce i začít užívat drogy. A i když rodina tráví s dítětem dostatek času, neovlivní jeho chování v partě.

Cílem této práce bylo zjistit, zdali užívání drog dětmi je zapříčiněno užíváním drog v rodině anebo dítě ovlivňují jeho vrstevníci. Díky výpočtům jsme zjistili, že rodina nemá příliš velký vliv na užívání drog dětmi. Výsledkem je, že právě kamarádi a parta jsou ve většině případů důvod, proč dítě začne drogy užívat. Je to vzájemné ovlivňování vrstevníků, ať už ve stylu oblékání, nebo užívání drog a dítě se nechce od svých vrstevníků lišit.

Proto by rodiče měli dbát na to, s kým se jejich děti stýkají, s kým se chodí ven „bavit“, s kým tráví svůj volný čas. Snažit se kamarády svých dětí co možná nejlépe poznat, aby mohli předejít tomu, že jim jednou přijde domů jejich dítě pod vlivem drog.

Bibliografie

- GANERI, Anita. *Drogy: od extáze k agonii*. Praha: AMULET, 2001. 144 s. ISBN 80-86299-70-8
- GOODYER, Paula. *Drogy a teenageři*. Praha:2001. 162 s. ISBN 80-86421-44-9
- HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. ISBN 80-247-0135-9
- HAVLÍK, Radoslav, KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. 174 s. ISBN 80-7178-635-7
- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5
- MELGOSA, Julián. *Žít naplno: kniha o dospívání*. Praha: Advent-Orion s.r.o., 1999. 191 s. ISBN 80-7172-300-2
- MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2. Praha: Slon, 2002. 247 s. ISBN 80-86429-05-9
- NEŠPOR, Karel, MÜLLEROVÁ, Marie. *Jak přestat brát drogy*. Praha: Sportpropag, 1997. 132 s.
- RIESEL, Petr. *Lesk a bída drog*. Olomouc: Votobia, 1999. 82 s. ISBN 80-7198-348-9
- TYLER, Andrew. *Drogy v ulicích*. Praha: I.Železný, 2000. 462 s. ISBN 80-237-3606X
- VYKOPALOVÁ, Hana. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. 154 s. ISBN 80-244-0337-4

Seznam grafů:

Graf č. 1: Rozdělení respondentů podle pohlaví

Graf č. 2: Struktura sourozeneckých vztahů u dotazovaných dětí

Graf č. 3: Kouření cigaret u matek respondentů

Graf č. 4: Kouření cigaret u otců respondentů

Graf č. 5: Zkušenost respondentů s cigaretou

Graf č. 6: Kouření cigaret u dotazovaných dětí.

Graf č. 7: Kouření cigaret u dotazovaných chlapců

Graf č. 8: Kouření cigaret u dotazovaných děvčat

Graf č. 9: Četnost konzumace alkoholu u rodičů dotazovaných

Graf č. 10: Četnost konzumace alkoholu u respondentů

Graf č. 11: Četnost užívání marihuany u rodičů dotazovaných dětí

Graf č. 12: Četnost užívání marihuany u dotazovaných dětí

Graf č. 13: Četnost užívání marihuany u kamarádů dotazovaných dětí

Graf č. 14: Struktura rodinné situace u respondentů

Graf č.15: Četnost stráveného času rodičů se svými dětmi

Seznam tabulek:

Kontingenční tabulka č. 1: Kouření dětí a jejich rodičů

Kontingenční tabulka č. 2: Užívání drog dětmi

Kontingenční tabulka č. 3: Kouření marihuany dětmi a jejich kamarády

Kontingenční tabulka č. 4: Užívání drog dětmi a jejich rodiči

Kontingenční tabulka č. 5: Užívání drog dětmi a jejich kamarády

Seznam příloh:

1. Dotazník pro žáky devátých tříd
2. Dotazník pro rodiče

Přílohy

Příloha č.1

Dotazník pro žáky devátých tříd

Ahoj,

zrovna se díváš na dotazník, který mi pomůže pro vypracování mé bakalářské práce, která se zabývá výzkumem mladých lidí a jejich zkušenostmi s drogami. Dotazník je zcela anonymní, proto se nemusíš bát být upřímný/upřímná!

Zakroužkuj vždy jen jednu odpověď!

Tereza Kvapilová, studentka oboru sociální pedagogiky na Univerzitě Palackého v Olomouci

1. Jsi chlapec nebo dívka?

- a) Chlapec
- b) Dívka

2. Máš nějakého sourozence?

- a) Ne
- b) Ano – mladšího
- c) Ano – staršího
- d) Ano – mladšího i staršího

3. Kouří tvoji rodiče?

3.1. Matka

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně

3.2. Otec

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně

4. Užívají tvoji rodiče nějakou jinou drogu?

4.1. Alkohol

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně

4.2. Marihuanu

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně

4.3. Extázi

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně

5. Bydlíš v :

- a) Panelákovém bytě
- b) V bytě
- c) V rodinném domku
- d) Jinak

6. Bydlíš s :

- a) Rodiči (se sourozencem/sourozenci)
- b) Jen s matkou (popřípadě se sourozencem/sourozenci)
- c) Jen s otcem (popřípadě se sourozencem/sourozenci)
- d) S prarodiči
- e) Jinak

7. Vyzkoušel/a jsi už někdy cigaretu:

- a) Ano
- b) N

8. V kolika letech jsi vyzkoušel/a cigaretu poprvé?

- a) Mezi 8 a 10 rokem
- b) Mezi 11 a 13 rokem
- c) Mezi 14 a 15 rokem
- d) Doposud ne

9. Kouříš i teď?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně

10. Vyzkoušel/a jsi nebo užíváš i nějakou jinou drogu?

10.1. Alkohol

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně

10.2. Marihuana

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně

10.3. Extáze

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně

10.4. Jinou drogu

- a) Ano
- b) Ne

11. Máš kamaráda / kamarádku v tvém věku, který / která kouří marihuanu (trávu)?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně

12. Máš kamaráda / kamarádku v tvém věku, který / která vyzkoušel/a nebo užívá halucinogenní houby, extázi nebo jinou drogu?

12.1. Halucinogenní houby

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně
- d) Nevím

12.2. Extáze

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně
- d) Nevím

12.3. Pervitin

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně
- d) Nevím

12.4. Heroin

- a) Ano
- b) Ne
- c) Příležitostně
- d) Nevím

12.5. Jinou drogu

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

Děkuji za tvůj čas věnovaný vyplnění dotazníku. Přeji hezký den!

Příloha č.2

Dotazník pro rodiče

Dobrý den,

právě se díváte na dotazník, který mi pomůže pro vypracování mé bakalářské práce. Jde o výzkum mezi žáky devátých tříd základní školy, kterých se dotazuji na jejich zkušenost s drogami. Vaše odpovědi mi pomohou zjistit, zdali má význam rodiny na mladé lidi, kteří začnou brát drogy. Dotazník je zcela anonymní, proto se nemusíte bát být upřímní!

Zakroužkujte vždy jen jednu odpověď!

Tereza Kvapilová, studentka oboru sociální pedagogiky na Univerzitě Palackého v Olomouci

1. Vaše rodina je:

- a) Úplná (otec, matka, dítě)
- b) Neúplná (jen jeden rodič, dítě)

2. Kolik času trávíte denně s rodinou, s dětmi? (popřípadě s větší částí rodiny, rodič + dítě, děti)

- a) 1 hodinu
- b) 2 hodiny
- c) 3 hodiny
- d) Více jak 3 hodiny

3. Jaké jsou zhruba měsíční příjmy rodiny?

- a) 5 000 – 10 000 Kč
- b) 10 – 15 000 Kč
- c) 15 – 20 000 Kč
- d) 20 – 30 000 Kč
- e) 30 – 40 000 Kč
- f) Vyšší

4. Je vaše rodina zadlužena nějakými spotřebitelskými úvěry? (půjčky na spotřební zboží, dovolenou, atd.)

a) Ano

b) Ne

5. Odhadněte na kolik může být vaše rodina ohrožena následujícími sociálně patologickými jevy?

Zakroužkujte podle míry: 1 = není ohrožena, 5 = maximálně ohrožena

5.1. Alkoholismus	1	2	3	4	5
5.2. Gamblerství	1	2	3	4	5
5.3. Narkomanie	1	2	3	4	5
5.4. Domácí násilí	1	2	3	4	5

Velice Vám děkuji za Váš čas strávený vyplněním tohoto dotazníku. Přeji hezký den!